

الہیات اکثریتانسیالیستی

مقایسہ ہیدکروبو لٹمان

جان مک کواری

مترجم: مہدی دشت بزرگی

مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی

پروشنگرہ فلسفہ و کلام اسلامی

پوشنگرہ

Macquarrie, John

مک کواری، جان، ۱۹۱۹ -

الهیات اگزیستانسیالیستی: مقایسه هیدگر و بولتمان / جان مک کواری؛ ترجمه مهدی دشت بزرگی؛
[برای] مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی. - قم: بوستان کتاب قم (انتشارات
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۲.

۳۵۲ ص. - (بوستان کتاب قم: ۱۳۴۲. آثار مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی؛ ۲۰۹)

ISBN 964 - 371 - 452 - 7 : ۲۸۰۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

An existentialist theology: a comparison
between Bultman and Heidegger.

عنوان اصلی:

واژه‌نامه.

کتابنامه به صورت زیرنویس.

۱. مسیحیت و اگزیستانسیالیسم. ۲. هایدگر، مارتین، ۱۸۸۹ - ۱۹۷۶. Heidegger, Martin - نقد
و تفسیر. ۳. بولتمان، رودلف کارل، ۱۸۸۴ - ۱۹۷۶. Bultmann و Rudolf Karl - نقد و تفسیر. الف. دفتر
تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی. پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی. ب. دفتر
تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. بوستان کتاب قم. ج. عنوان. د. عنوان: مقایسه هیدگر و بولتمان.

۲۳۰

الف ۷ م / ۸۴/ BT

□ مسلسل انتشار: ۲۱۶۱

□ شابک: ۷ - ۴۵۲ - ۳۷۱ - ۹۶۴ - ۷ / ۹۶۴ - ۳۷۱ - ۴۵۲ - ۷ / ISBN: 964 - 371 - 452 - 7

بوستان کتاب

الهیات اگزیستانسیالیستی مقایسه هیدگر و بولتمان

نویسنده: جان مک کواری

مترجم: مهدی دشت بزرگی

تهیه: مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی

پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی

ناشر: مؤسسه بوستان کتاب قم

(انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه دفتر تبلیغات اسلامی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۲

شمارگان: ۱۵۰۰

بها: ۲۸۰۰ تومان

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

دفتر مرکزی: قسم، خیابان شهدا (صفائیه) بوستان کتاب قم، ص پ ۹۱۷، تلفن: ۷ - ۷۷۴۲۱۵۵، نمابر: ۷۷۴۲۱۵۴

فروشگاه مرکزی (شماره ۱): قم، چهارراه شهدا (محل عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری بیش از ۱۷۰ ناشر)، تلفن: ۷۷۴۳۴۲۶

فروشگاه شماره ۲: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، کوچه دوم (پشن)، پلاک ۲۲/۳، تلفن: ۶۴۶۰۷۳۵

فروشگاه شماره ۳: مشهد، خیابان آیه الله شیرازی، کوچه چهارباغ، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان، تلفن: ۲۲۵۱۱۳۹

فروشگاه شماره ۴: اصفهان، خیابان حافظ، چهارراه کرمانی، گلستان کتاب (دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان)، تلفن: ۲۲۲۰۳۷۰

نشانی الکترونیک: <http://www.bustaneketab.com>پست الکترونیک: [E-mail:bustan@bustaneketab.com](mailto:bustan@bustaneketab.com)

printed in the Islamic Republic of Iran

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

جدیدترین آثار مؤسسه
و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت:
<http://www.bustaneketab.com>

با قدردانی

از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

ویراستار: علی اکبر علیزاده.

کنترل ویرایش: ابوالفضل طریقه‌دار.

حروف‌نگار: سید علیرضا موسوی نسب.

اصلاحات حروف‌نگاری و صفحه‌آرا: رمضانعلی قربانی.

نمونه‌خوانی: سید علی اکبر حاجی، احمد صالحی و مجتبی نوریان.

نظارت و کنترل: عبدالهادی اشرفی.

کنترل فنی صفحه‌آرایی: سید رضا موسوی منش.

طراح جلد: باسم الرسام.

مسئول تولید: حسین محمدی.

پی‌گیر چاپ: سید رضا محمدی.

بوشهر

(اشارات ترمیمات اسلامی حوزه علمیه قم)

مهر ماه ۱۳۸۲

فهرست مطالب

۹	سخنی با خواننده
۱۱	پیش‌گفتار مترجم
۱۳	پیش‌گفتار مؤلف

مقدمه

۱۷	۱. نسبت میان فلسفه وجود و الهیات
۱۷	۱. تأثیرات فلسفی بر تفکر الهیاتی
۲۱	۲. الهیات و هستی‌شناسی
۲۶	۳. رهیافت وجودی به الهیات
۳۲	۴. اگزیستانسیالیسم و تفکر مربوط به کتاب مقدس
۴۱	۵. اگزیستانسیالیسم و تعالیم مسیح
۴۴	۶. نظری مقدماتی درباره موضوع بولتمان

بخش اول: وجود غیرحقیقی و سقوط کرده

۵۱	۲. وجود در عالم
۵۱	۷. مفهوم وجود

۶۲	.....	۸ . انسان و عالم
۷۵	.....	۹ . جهان
۸۴	.....	۳ . انکشاف وجود
۸۴	.....	۱۰ . فهم
۹۹	.....	۱۱ . هیبت
۱۱۸	.....	۴ . تهدید برای وجود
۱۱۸	.....	۱۲ . معمولیت
۱۲۷	.....	۱۳ . شخصیت زدایی
۱۴۲	.....	۱۴ . سقوط
۱۵۷	.....	۵ . اهمیت وجود
۱۵۷	.....	۱۵ . پروا
۱۶۳	.....	۱۶ . مرگ
۱۷۵	.....	۱۷ . جست وجو برای معنا

بخش دوم: حیات مسیحی به مثابه وجود حقیقی

۱۸۵	.....	۶ . انتقال به وجود حقیقی
۱۸۵	.....	۱۸ . مفهوم وجود حقیقی
۱۹۱	.....	۱۹ . وجدان
۲۰۹	.....	۲۰ . فیض
۲۱۷	.....	۷ . وجود زمانی و تاریخی
۲۱۷	.....	۲۱ . زمان مندی و تاریخ مندی
۲۲۷	.....	۲۲ . مفاهیم اسطوره‌ای و تاریخی

فهرست مطالب □ ۷

۲۴۴	۲۳ . افعال عظیم
۲۶۰	۸ . وجود مسیحی
۲۶۰	۲۴ . ایمان
۲۷۵	۲۵ . ویژگی‌های حیات ایمان
۲۹۰	۹ . وجود در اجتماع
۲۹۰	۲۶ . کلیسا
۳۰۲	۲۷ . کلمه و آیین‌های مقدّس
۳۱۰	۱۰ . نتایج تحقیق
۳۱۰	۲۸ . چشم انداز
۳۱۵	۲۹ . اگزستانسیالیسم و فهم مسیحی از انسان
۳۲۰	۳۰ . اگزستانسیالیسم و اسطوره‌زدایی
۳۲۹	فهارس
۳۳۱	فهرست اعلام
۳۳۵	فهرست اصطلاحات
۳۴۵	واژه‌نامه
۳۴۵	واژه‌نامه آلمانی - فارسی
۳۴۹	واژه‌نامه انگلیسی - فارسی

سخنی با خواننده

پرسش از ربط و نسبت میان الهیات و تفکر فلسفی همواره پرسشی مهم و اساسی هم برای الهی دانان و هم فیلسوفان بوده است. تاریخ ادیان چه ادیان توحیدی و چه غیر توحیدی نشان می‌دهد که همواره الهی دانان برای دفاع و تبیین آموزه‌های دینی خود از مفاهیم و اصطلاحات و امکانات تفکر فلسفی روزگار خود بهره جسته‌اند، و باید گفت تا حدودی نیز در هدف دفاعی خود موفق بوده‌اند. با این حال الهیاتی که بخواهد از امکانات فلسفی در جهت هدف دفاعی خود استفاده کند، همواره در معرض خطر انحراف و تحریف آموزه‌های اصیل خود قرار دارد. تفسیر و تبیین تعالیم دینی بر اساس تفکر و اندیشه‌های فلسفی که یکسره زاییده تفکر انسان‌اند، چه بسا به معنای دل سپردن به فلسفه‌ای دنیوی تلقی شود که منشأ انحراف و ابهام وحی الهی به عنوان تنها منبع فهم و آموزه‌های دینی، است. به هر حال احتمال وجود چنین خطری، تأمل و تفکر در باب ربط و نسبت میان الهیات و فلسفه و در حقیقت این پرسش که «چگونه فلسفه می‌تواند به الهیات شکل دهد؟» ضروری می‌کند.

نکته دیگری که باید در باب ربط و نسبت فلسفه و الهیات مد نظر داشت این است که هر تفکر و تحقیق پیش فرض‌هایی دارد. تفکر الهیاتی نیز پیش فرض‌هایی دارد که در تعیین و تحدید قلمرو و تبیین مفاهیم اساسی آن نقش تعیین کننده‌ای

دارند. این پیش فرض‌ها عمدتاً هستی‌شناختی‌اند که فلسفه عهده‌دار تبیین و تفسیر آن‌ها است. به هر تقدیر تحقیق و پژوهش در باب ربط و نسبت الهیات و فلسفه یکی از ضروری‌ترین پژوهش‌های دوره معاصر است.

کتابی که با عنوان «الهیات اگزیستانسیالیستی» پیش روی خوانندگان قرار دارد نمونه برجسته چنین پژوهشی است که البته ربط و نسبت الهیات معاصر با نهضت فلسفی اگزیستانسیالیسم را مورد تحقیق و پژوهش قرار می‌دهد. نویسنده کتاب آقای جان مک کواری با بیانی صریح و روشن به پرسش‌های مذکور البته در قالب بحثی مقایسه‌ای میان دو تفکر - بولتمان و هیدگر - پاسخ گفته است. ترجمه و عرضه چنین کتابی از آن جهت برای ما مهم است که می‌تواند باب جدیدی در تحقیق‌های موجود و بحث‌های مربوط به نسبت الهیات و فلسفه بگشاید.

از مترجم محترم جناب آقای دکتر مهدی دشت بزرگی، و جناب آقای دکتر سید مسعود سیف که ترجمه را با متن انگلیسی مقابله کردند و مدیر گروه فلسفه حجة الاسلام جناب آقای محمدعلی عبداللہی که نظارت بر اتقان ترجمه را بر عهده داشتند تقدیر و تشکر می‌کنیم.

امید است که عرضه و انتشار این کتاب گامی در جهت خدمت به فرهنگ مکتوب جامعه باشد.

مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی
پژوهشکده فلسفه و کلام اسلامی

پیش‌گفتار مترجم

بخش بزرگی از فلسفه معاصر را «اگزیستانسیالیسم» تشکیل می‌دهد. گرچه اندیشه‌های این جریان فلسفی دارای سابقه‌ای طولانی است، آغاز و رواج نظام‌مند آن در اوایل قرن بیستم واقع شده است. در کتاب‌های فلسفی، معمولاً بنیان‌گذار این فلسفه سورن کی‌یرکگارد معرفی شده که همه اندیشمندان اگزیستانسیالیست پس از او، از وی تأثیر پذیرفته‌اند. فیلسوفان اگزیستانسیالیست معروف معاصر عبارت‌اند از: مارسل، یاسپرس، هیدگر و سارتر. فلسفه دو فیلسوف اول را در زمره اگزیستانسیالیسم الهی و فلسفه دو فیلسوف بعدی را در زمره اگزیستانسیالیسم الحادی قرار داده‌اند. اما ارائه تفسیری غیر دینی از فلسفه مارتین هیدگر بحث‌انگیز بوده است، چنان‌که خواننده متتبع و جست‌وجوگر می‌تواند در همین اثر دریابد که هیدگر در چه مباحثی از فلسفه خویش به دین نزدیک می‌شود و در چه مباحثی از آن فاصله می‌گیرد. در حقیقت، تمام تلاش جان مک‌کواری در این کتاب، یافتن ارتباط و قرابت میان فلسفه اگزیستانسیالیسم با الهیات مسیحی است. او از فیلسوفان آن مکتب، هیدگر و از میان متکلمان مسیحی معاصر، رودلف بولتمان را انتخاب کرده و آرا و عقاید فلسفی و الهیاتی آن‌ها را در موضوعات اساسی با یکدیگر مقایسه می‌کند. مبنای کار مک‌کواری در این مقایسه، دو اثر معروف این دو متفکر، یعنی وجود و زمان هیدگر و الهیات عهد

جدید بولتمان بوده است که تا کنون، هیچ یک به زبان فارسی ترجمه نشده‌اند. در این ترجمه، به تبع مؤلف، همه ارجاعات به متون آلمانی آن دو اثر مربوط می‌شود. و ترجمه همه آیات کتاب مقدس، از ترجمه فارسی آن نقل شده است.

مک کواری کتاب الهیات اگزستانسیالیستی را در سال ۱۹۵۵ تألیف کرد و اینک ترجمه فارسی آن به همه دانش پژوهان تقدیم می‌شود. در ترجمه این اثر، از مساعدت‌های فراوان استادان گرامی، آقایان دکتر شهرام پازوکی و دکتر احمد احمدی بهره‌های فراوان بردم که وظیفه خود می‌دانم از آنها تشکر و قدردانی کنم. از آقای دکتر سید مسعود سیف نیز که کار ویرایش محتوایی و مقابله ترجمه فارسی با متن انگلیسی را انجام دادند، تشکر می‌کنم. از مسئولان محترم پژوهشکده فلسفه و کلام مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، که به همت و تلاش‌شان این ترجمه به سامان رسید، به ویژه مدیر محترم گروه فلسفه که در جهت هرچه بهتر شدن ترجمه سعی بسیار کردند صمیمانه سپاس گزارم. برای همه این عزیزان از خداوند منان توفیق و سربلندی را خواستارم.

مهدی دشت بزرگی

زمستان ۸۱

پیش‌گفتار مؤلف

هدف این کتاب تلاشی است در جهت فهم تأثیر فلسفه اگزیستانسیالیستی بر تفکر الهیات معاصر. اما به طور خاص به ارتباط میان دو دانشمند آلمانی - پروفیسور مارتین هیدگر فیلسوف و پروفیسور رودلف بولتمان الهی‌دان - می‌پردازد. من این ارتباط را به دو دلیل انتخاب کرده‌ام: اولاً در بحثی که مطرح خواهم کرد، این ارتباط میان دو فرد یاد شده ارتباطی بسیار نزدیک است؛ ثانیاً ارتباطی بسیار جالب است، زیرا هر دوی آنان به نظر من - حتی اگر با تعالیم شان موافق نباشیم - در حوزه‌های خاص خویش، متفکرانی واقعاً برجسته و اصیل‌اند.

در مقدمه کتاب، مسئله، بیان شده و طرحی پیرامون رهیافت وجودی به الهیات ارائه می‌شود. از این رهیافت بر سه مبنا دفاع می‌شود که عبارتند از: حق الهی‌دان در استفاده از مفاهیم فلسفی متداول؛ ادعای وجود ارتباط خاص میان فلسفه وجود و کار الهیات (= کلام)؛ و قرابت میان مفاهیم اگزیستانسیالیسم و مفاهیم مربوط به اندیشه کتاب مقدس.

بدنه اصلی کتاب در دو بخش است که تقسیم مطرح شده در کتاب وجود و زمان هیدگر و نیز الهیات عهد جدید بولتمان را منعکس می‌کند. در بخش اول تحلیل هیدگر از وجود غیر حقیقی در ارتباط با تفسیر بولتمان از تعالیم عهد جدید پیرامون انسان بدون ایمان لحاظ می‌شود و رابطه نزدیک میان این دو نشان داده شده و

هرجا که ضرورت اقتضا کند تفسیری انتقادی نیز ارائه می‌گردد. در بخش دوم به تصور هیدگر از وجود حقیقی در ارتباط با تفسیر بولتمان از زندگی مسیحی به مثابه فهم جدیدی از خود (= من) می‌پردازیم.

در [قسمت] نتیجه‌گیری تلاش می‌کنیم تا نتایج تحقیق را خلاصه کنیم. جایگاه بولتمان در گسترش الهیات قرن بیستم نیز نشان داده می‌شود و ارزش سهم او نیز برآورد می‌گردد.

در ارجاع به کتاب‌های بولتمان، الهیات عهد جدید و پیام و اسطوره چاپ‌های آلمانی آن‌ها مراد است، زیرا در زمان نوشتن این کتاب فقط چاپ‌های آلمانی آن‌ها در دسترس ما بوده است. اما مایلم خواننده را متوجه این حقیقت کنم که اینک ترجمه انگلیسی کتاب اول تحت عنوان: *Theology of the New Testament*, (S. C. M. Press, vols. I and II) موجود است. و منتخبی از مقالات کتاب دوم، تحت عنوان *Kerygma and Myth* (S. P. C. K) به انگلیسی ترجمه شده است.

وظیفه دوستانه اقتضا می‌کند به دلیل مدیون بودن به پروفیسور ایان هندرسون از ایشان تشکر و قدردانی کنم؛ توصیه‌ها و نصایح او در نکته‌هایی فراوان، برای من کاملاً با ارزش بوده است و اثر او تحت عنوان اسطوره در عهد جدید در معرفی این حوزه به خوانندگان انگلیسی زبان پیشتاز بوده است. از پروفیسور ج. جی. ریدل نیز تشکر می‌کنم که تمام تسهیلات را در اختیارم قرار داد و مرا در پی‌گیری این اثر ترغیب و تشویق کرد.

جان مک کواری

دانشگاه گلاسکو

اکتبر ۱۹۵۴

مقدمه

نسبت میان فلسفه وجود و الهیات

۱. تأثیرات فلسفی بر تفکر الهیاتی
۲. الهیات و هستی‌شناسی
۳. رهیافت وجودی به الهیات
۴. اگزیستانسیالیسم و تفکر کتاب مقدس
۵. اگزیستانسیالیسم و تعالیم مسیح
۶. دیدگاهی مقدماتی درباره موضوع بولتمان

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

نسبت میان فلسفه وجود و الهیات

۱. تأثیرات فلسفی بر تفکر الهیاتی

الهیات مسیحی در طول تاریخ خود و در ادوار مختلف، خوب یا بد، تحت تأثیر فلسفه‌های دنیوی و غیر دینی متفاوتی بوده است. حتی در عهد جدید عباراتی وجود دارد که ظاهراً بیان‌گر تأثیر مذهب گنوسی^۱ است. الهی‌دانان متقدم [مسیحی]، از یوستین شهید تا اگوستین، در آثار الهیاتی خود آزادانه از منابع یونانی، به ویژه افلاطون استفاده کردند. توماس آکویناس در تفسیر ایمان مسیحی، از فلسفه ارسطو بهره گرفت. نوشته‌های باتلر تأثیر مذهب اصالت عقل قرن هیجدهم را نشان می‌دهد. در قرن نوزدهم، الهیات تحت تأثیر جادوی ایدئالیسم هگلی واقع شد و بعدها اندیشه‌هایی که محصول نظریات علمی جدید بود بر آن تأثیر گذارد.

در همه این موارد می‌بینیم که انگیزه‌ای دفاعی در کار است. الهی‌دانان تلاش کردند مدخلی برای ورود به تفکر معاصر بیابند تا بتوانند ایمان مسیحی را متناسب

---

1. Gnosticism

با روزگار خود در عبارات و اصطلاحاتی معقول و قابل فهم عرضه کنند. بنابراین آن‌ها از مفاهیم متداول فلسفی استفاده کردند، حتی هنگامی که این مفاهیم از نظام‌های فکری کاملاً بیگانه با مسیحیت اخذ شده بود.

به طور کلی، هدف دفاعی الهی‌دانان یاد شده با کامیابی به انجام رسید. الهی‌دانان متقدم با چالش‌ها و معارضات فلسفه شرک آلود مواجه بودند؛ توماس آکویناس با ابن‌رشدگرایی^۱ دانشگاه‌های قرون وسطایی و باتلر با خداباوری طبیعی^۲ مواجه بود. همه آن‌ها با کاربرد ماهرانه اندیشه‌های فلسفی عصر خویش، ایمان تاریخی مسیحی را به شیوه‌ای بازگو کردند که بتوانند برای آن در روزگار خود مستمعی جذب کنند. اما علاوه بر این‌ها نیز می‌توان گفت که همه آنان به دلیل درک عمیقی که از حقیقت مسیحی از طریق آثارشان داشتند، به تفکر الهیاتی [مسیحی] خدماتی کردند که از ارزش جاودان برخوردار است.

اما واضح است که در این نحوه تالّه، خطرهای سهمگینی وجود دارد. جدی‌ترین خطر دارای سه جنبه است: دل سپردن به فلسفه‌ای دنیوی و به کار گرفتن آن در تفسیر ایمان مسیحی، ممکن است به آسانی از طریق تأکید بیش از حد بر عناصری از مسیحیت که با آن فلسفه متجانس است، به تحریف تعالیم مسیحی منجر شود. همچنین ممکن است عقاید کاملاً بیگانه با مسیحیت، در حالی که تحت ماسک اصطلاحات سنتی مسیحی تغییر صورت داده‌اند، در الهیات مسیحی نفوذ کنند. بدتر از این‌ها، سازگار ساختن ایمان مسیحی با سبک فلسفی غالب روزگار است. در حقیقت، می‌توان استدلال کرد که هنگامی این احتمال‌های خطرناک تحقق می‌یابند که الهیات مسیحی تحت تأثیر ایدئالیسم هگلی واقع شود و حتی می‌توان به طور جدی‌تری استدلال کرد که انگیزه بیش‌تر آن‌چه به عنوان جنبش تجدیدطلبی

1. Averroism

2. deism

آزاد^۱ معروف است، این عقیده بوده که ایمان مسیحی به هر قیمتی باید چنان تفسیر شود که با نگرش علمی عام تعارض نداشته باشد. بنابراین، قابل فهم است که چرا باید در قرن بیستم در میان الهی دانان واکنش شدیدی در مقابل تأثیرات فلسفی به وجود آید. در مورد بارت گفته شده که او «متکلمی است که همواره از فیلسوفان و الهی دانانی که اجازه می دادند مفاهیم فلسفی بر تعالیم شان تأثیر بگذارد، انتقاد می کرد».^۲ اعتقاد رایج این است که موضوع الهیات فقط کلام و حیانی خداوند است و اگر بگذاریم فلسفه های بشری بر ایمان مسیحی تأثیر کنند، فقط آن را مبهم کرده و باعث انحراف آن می شوند. تلاش بسیاری به عمل آمد تا تعالیم الهیاتی را به طور کامل از وحی الهی دین اهل کتاب اخذ کرده و همه عناصر تفکر بشری را از آن تعالیم کنار بگذارند.

بنابر این، مثلاً این که تفکر الهی دانی چون بولتمان تأثیر فلسفه اگزیستانسیالیسم را نشان می دهد، خود دلیلی کافی است تا بسیاری از الهی دانان معاصر که به فلسفه بی اعتمادند کاملاً آن را محکوم کنند. آیا بولتمان مرتکب این خطای کهن نیست که تعالیم مسیحیت را با گرایش های تفکر غیر دینی و دنیوی متداول وفق می دهد؟ آیا الهیات مسیحی مجدداً از طریق این تأثیر بیگانه تحریف نخواهد شد؟

البته می توان در راستای دفاعی که از مدافعان بزرگ روزگاران متقدم تر شده است، از بولتمان دفاع کرد و گفت که او به شکلی موفق تلاش کرد تا مسیحیت را به مثابه موضوعی مناسب در اواسط قرن بیستم ارائه دهد. اگزیستانسیالیسم به عنوان واکنشی فلسفی در مقابل اومانیزم علمی^۳ که در نیمه اول قرن [بیستم] در همه جا شایع بود، پدید آمد. اگزیستانسیالیسم منکر مدعای آن مکتب فکری است

1. liberal modernism

2. R. Birch Hoyle, *The Teaching of Karl Barth*, S. C. M. Press, p. 57.

3. scientific humanism

که بر آن است تنها معرفت ممکن، معرفتی است که بتواند به طریق علمی تحقیق پذیر باشد، بلکه بالعکس، تصدیق می‌کند که معرفت علمی تنها نوعی خاص از معرفت است نه معرفتی ممتاز و برتر؛ و تابع معرفت اساسی، یعنی معرفت وجود است. ظاهراً این جنبش فلسفی، شیوه‌ای از دست‌رسی به تفکر معاصر را به الهی‌دانان مسیحی ارائه داده است. آن نهضت دارای امکان‌های دفاعی است که اگر درست از آن‌ها استفاده شود، ارزش قابل ملاحظه آن‌ها اثبات می‌شود. ممکن است بولتمان به دلیل دل‌سپردن به عقاید و باورهای اگزیستانسیالیسم، در برخی مواقع، پاره‌ای از تعالیم مسیحی را بد جلوه داده باشد که هر جا چنین چیزی واقع شده، ضعفی در موضع الهیاتی اوست. اما این نکته هم قابل تأمل است که این مدافع معاصر همانند اسلاف خویش حق دارد، با دقت و احتیاط لازم، مفاهیم متداول فلسفی را به کار گیرد تا او را در ارائه ایمان مسیحی به مثابه موضوعی زنده و معقول در عصر خویش، توانا سازد.

اما سیر اصلی دفاع از موضع بولتمان این نیست. اساساً دل‌مشغولی او این نیست که اندیشه مسیحی را در زبان و مفاهیم آن‌چه ممکن است به عنوان روحیه فلسفی گذرا اثبات شود، تفسیر کند، بلکه مدعای بزرگ او این است که فلسفه وجود با الهیات ارتباط خاصی دارد. تأثیر اگزیستانسیالیسم بر الهیات بولتمان، بر خلاف بسیاری از تأثیراتی که فلسفه یونانی و غربی در گذشته بر الهیات داشته‌اند، سطحی و ظاهری نیست. از نظر بولتمان، الهیات توضیح‌مضمون و محتوای ایمان و آوردن آن به مرتبه معرفت آگاهانه است.^۱ بدین معنا که الهیات نوعی پدیدارشناسی ایمان است که از طریق آن، آن‌چه در اعتقادات مسیحیت به طور نهفته و مضمور وجود دارد، در نظام فکری منسجمی ابراز می‌شود. وانگهی، او می‌گوید که این تحلیل از

1. *Theologie des Neuen Testaments*, Tübingen, p. 187.